

Samuel Bohdan Hroboň

Samo Bohdan Hroboň

*24. Augusta 1820 v Liptovskej Sielnici, †30 júla 1894 v Liptovskej Sielnici.

Bol slovenský folklorista, prekladateľ, jazykovedec a básnik – predstaviteľ mesianskej línie slovenského romantizmu, evanjelický a.v. autor a teológ.

Narodil sa v Liptovskej Sielnici ako člen jedného z významných slovenských evanjelických vzdelaných rodov, v rodine evanjelického farára Jakuba Hroboňa a Terézie Hroboňovej, rodenej Midielkovej, ako najmladší zo siedmich detí. V hroboňovskej rodine sa udržiavala tradícia o jej šľachtickom a poľskom pôvode z matkinej strany. Od roku 1834 študoval na evanjelickom lýceu v Levoči, kde sa hneď po príchode zapojil do národnoemancipačných aktivít starších spolužiakov a postupne nadviazal korešpondenčnú komunikáciu s mnohými osobnosťami slovenského kultúrneho života. V tejto dobe začal tvoriť vlastnú poéziu a tiež zbierať slovenské ľudové povesti, porekadlá a rozprávky. V rokoch 1835 –

1839 napísal do rukopisného zborníka „*Liber memorialis societas slavicae*“ prvé básne v češtine v klasicizujúcom duchu. V roku 1836 uverejnil svoj prvý preklad z latinčiny (Horatius) a prvý folkloristický zápis. V roku 1839 prešiel na evanjelické lýceum v Bratislave a začal si písať denník, v ktorom pokračoval až do svojej smrti, keď denník nadobudol rozsah 8000 strán. O rok neskôr ho prijali do Nemeckého študentského samovzdelávacieho spolku. So svojou budúcou múzou, českou vlastenkou Antóniou Reissovou, známou pod literárnym pseudonymom Bohumila Rajska, sa zoznámil v roku 1841. O rok neskôr, ako sa to často stávalo u slovenských evanjelických poslucháčov teológie pokračoval so svojím bratom Ľudovítom na univerzite v nemeckom meste Halle. V Halle študoval teológiu a filozofiu, venoval sa korešpondencii s Bohuslavou Rajsťou a napísal zbierku básní *Kvetiny nadsálské*. Rajska opätovoľala jeho city, ale aj napriek tomu sa v roku 1845 predovšetkým pod vplyvom Boženy Němcovej vydala za vdovca F. L. Čelakovského. Bol organizačne veľmi aktívny, ako študent sa stal členom výboru Spoločnosti československej. Vďaka neskoršej svadbe brata

Ľudovíta s Milkou Zátureckou sa Hroboň dostal do príbuzenského vzťahu so zberateľom folklórnej slovesnosti Adolfom Petrom Zátureckým.

Hroboň sa po návrate z Halle nezapojil do rušného národného života, ale utiahol sa k matke a po jej smrti k staršiemu bratovi Ľudovítovi, kňazovi v Liptovskej Sielnici. Založil tu Spolok miernosti. Letá trávil na salaši pod Bielou skalou v Tatrách, v sielnickej Suchej doline. V revolúcii 1848 v okolí Svätej Mary poburoval Ľud, aby si od zemepánov pýtal hory.

Fascinovaný kollárovskou ideou zjednotenia všetkých slovanských kmeňov videl Hroboň paralelu utrpenia Krista v osude Slovanov a po tisícročnej kliatbe hlásal nástup večnej christoslavianskej ríše. V dramaticky pohnutej etape slovenských dejín tak čerpal z potenciálu protomesianistickej situácie: vo svojich prácach evokoval atmosféru očakávania radikálneho zvratu v limitnom čase, zániku a znovuzrodenia, predestinácie a naplnenia veľkej dejinnej úlohy. Zmena však nemala nastať v kontexte predmetného sveta (v podobe revolúcie), ale v podobe duchovnej obnovy, zániku a navrátenia sa k počiatku.

Prostredníctvom básnického jazyka plného etymologizácií či pseudoetymologizácií sa chcel dopátrať skrytej podstaty slov a tým aj reality, mystickým zjavením slova vizualizoval spoločné indoeurópske korene všeslovanského, resp. všeľudského jazyka s jeho pôvodnou silou prirodzenej adamickej reči, ktorá má zo svojich vnútorných zdrojov pretvoriť svet.

Svoju izoláciu prekonával korešpondenciou s rôznymi kultúrnymi osobnosťami, ale predovšetkým s českým národovcom a psychiatrom v Ústave pre slabomyseľných Karolom Slavojom Amerlingom, zakladateľom slovanského vzdelávacieho ústavu Budeč. Obracal sa na neho so svojimi pretrvávajúcimi zdravotnými problémami, ktoré už mali príznaky schizofrénie. V roku 1854 písal Ľubostné listy Márii Števlíkovej a neskôr aj istému sielnickému sedliackemu dievčaťu menom Zuzka.

Hrob Sama Bohdana Hroboňa a jeho brata Ľudovíta Hroboňa v Liptovskej Sielnici

Postupne strácal zrak, písať mohol len ľavou rukou – rozsiahle denníkové záznamy a iné rukopisy sú preto takmer nečitateľné. Napriek tomu bol v korešpondenčnom spojení s viacerými významnými intelektuálmi a do smrti si viedol rozsiahly, aj keď ťažko čitateľný denník (ku koncu jeho života mal až 8000

strán). V roku 1894 zomrel osamelý a chorý vo svojej rodnej obci Liptovská Sielnica.

Dokumentárny film *Samo Bohdan Hroboň* realizovala Slovenská televízia v Bratislave v roku 2001 v rámci televízneho cyklu *Kultúra a náboženstvo* (scenár Vlastimil Kovalčík, réžia Fedor Bartko).

Bol veľmi poeticky činný. Jeho básne odrážali politickú a spoločenskú realitu doby. Jeho texty sa niesli v duchu romantizmu, všeslovanskej vzájomnosti básnika Jána Kollára a mesianistického očakávania nástupu tzv. Christoslavianskej ríše. Hroboň patril aj k prvým stúpencom kodifikácie spisovnej slovenčiny, ktorú ako predstaviteľ štúrovskej generácie obhajoval zo svojho ojedinelého filozofického hľadiska.

V súkromí žil odrezaný od hlavného prúdu kultúrneho života svojej doby. V pokročilom veku trpel schizofréniou, písať mohol len ľavou rukou a postupne strácal zrak. Napriek tomu bol v korešpondenčnom spojení s viacerými významnými intelektuálmi a do smrti si viedol rozsiahly, aj keď ťažko čitateľný denník (ku koncu jeho života mal až 8000 strán). V roku 1894 zomrel osamelý a chorý vo svojej rodnej obci Liptovská Sielnica.

Ako sme uviedli vyššie, S. B. Hroboň trávil letá na salaši pod Bielou skalou v Suchej doline, ktorá dnes patrí do Národnej prírodnej rezervácie s najvyšším 5. stupňom ochrany, ktorá je v súčasnosti zaradená do národného parku TANAP. Suchá dolina z veľkej časti patrí do podielového spoluvlastníctva členov PSU Lipt. Sielnica. Aj z tohto dôvodu začiatkom 90-tych rokov členovia spoločenstva na miesto, na ktorom tak rád zotrval náš rodák S. B. Hroboň, umiestnili pamätnú tabuľu. Za 30 rokov sa však táto pamätná tabuľa stala nečitateľnou. Výbor PSU sa rozhodol túto pamätnú tabuľu vymeniť za novú. Nakoľko miesto sa nachádza v 5. stupni ochrany, bolo potrebné zabezpečiť súhlas ŠOP a správy Tanap-u. Trvalo takmer dva roky!, kým sa nám potrebný súhlas podarilo vybaviť.

O vyhotovenie tabuľe sa postaral výbor PSU (hlavne p. L. Kunová), a tabuľu na miesto vyniesli a osadili členovia Poľovného združenia Prosečné pod vedením Ing J. Ostrovského. Ako prílohu uverejňujeme niekoľko fotografií z vynášania a montáže pamätnej tabuľe, a na ktorých okrem iného je v pozadí vidieť, v akom stave sú porasty v našej Suchej doline a ako na ňu pôsobí hospodárenie ochranárskym bezzásahovým režimom.

Dielo S. B. Hroboňa :

- 1857 - *Slovenske iskrice*
- 1861 - *Slovopieseň*
- 1863 - *Slovo o Goethem a Heglovi (filozoficko-estetická úvaha)*
- 1872 - *Svätopompej*
- 1874 - *Prosbopej slovenskeho chorľavca-žobráka*
- 1878 - *Pejan víťazný*

Použitá literatúra :

Autor: L. Krajčír

KLEINSCHNITZOVÁ, Flóra: Z našej romantiky. Bratislava : Slovenský spisovateľ. Bratislava, 1958.

ČEPAN, Oskár: Literárne bagately. Bratislava : Tatran, 1971, s. 48 — 59.

ČEPAN, Oskár: Romantický mesianizmus a Samo B. Hroboň. In: K problematike slovenského romantizmu. Martin : Matica slovenská, 1973, s. 95 — 127.

ĎURIŠKA, Zdenko: Pôvod a príbuzenské vzťahy Hroboňovcov. In: Genealogicko-heraldický hlas, roč.5, 1995, č. 1, s. 18 — 29.

HLEBA, Edmund: Doslov. In: S. B. Hroboň: Slovenské iskrice. Bratislava : Tatran, 1991.

KOVALČÍK, Vlastimil: Rozružie alebo Samo Bohdan Hroboň, Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 2002.

Ing D. Kmet'